

Hallitusneuvos Tiina Muinonen
Neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto koskien lakialoitetta LA 22/2024 vp sekä toimenpidealoitteita TPA 3/2023 vp, TPA 2/2025 vp, TPA 9/2025 vp, TPA 16/2025 vp, TPA 17/2025 vp ja TPA 18/2025 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut sosiaali- ja terveysministeriölle mahdollisuuden toimittaa täydentävä kirjallinen asiantuntijalausunto otsikkokentässä mainitun lakialoitteen ja toimenpidealoitteiden johdosta. Mahdollinen lausunto on pyydetty toimittamaan viimeistään tiistaina 7.4. klo 9.00.

Sosiaali- ja terveysministeriö on toimittanut 28.11.2025 kirjallisen lausunnon toimenpidealoitetta (TPA 16/2025 vp) koskevassa asiassa, joka koski lastensuojelun sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten suojelemista hatkaamistilanteissa ja ennakoivan puuttumisen mahdollistamista vaaratilanteiden estämiseksi.

Eduskunnan käsiteltävänä on paraikaa hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2025 vp). Esityksen keskeinen tavoite on vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Esityksessä ehdotetaan muutoksia moneen lakialoitteessa ja toimenpidealoitteissa esiin nostettuihin kysymyksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lisäksi tässä lausunnossa kuitenkin seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Lakialoitteessa (LA 22/2024 vp) esitetään lastensuojelulakia muutettavaksi siten, että sijaishuollossa mahdollistetaan lyhytaikainen puhelimen käyttörajoitus ilman, että tätä varten olisi tehtävä erillistä päätöstä, laajennetaan lastensuojelulaitosten henkilökunnan mahdollisuuksia toteuttaa henkilötarkastuksia ja pidennetään liikkumisvapauden rajoittamisen enimmäisaikaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että HE 149/2025 vp sisältää esityksen 4 b § säännöksestä, jonka 4 momentin nojalla lapselta olisi otettava pois lapsen hallussa olevat viestinnän mahdollistavat laitteet tai muut välineet, jos lapsi käyttää laitetta tai välinettä vaarantaen omaa kehitystä ja hyvinvointia. Lisäksi laitteet tai muut välineet olisi otettava pois, jos lapsi käyttää viestinnän mahdollistamaa laitetta tai välinettä vaarantaen omaa tai toisten henkilöiden turvallisuutta taikka sijaishuoltopaikan järjestystä. Ehdotetun 4 c §:n 1 momentin mukaan poisottoa ei saisi jatkaa pidempään kuin se edellä 4 b §:ssä tarkoitetusta syystä ja lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta on välttämätöntä. Aineen tai esineen poisottamisesta olisi tehtävä päätös vain silloin, jos poisotettua ainetta tai esinettä ei palauteta lapselle heti tilanteen rauettua. Se, milloin tilanne raukeaa, on tapauskohtaista. Päätöstä ei näin ollen tarvitsisi tehdä, jos puhelin palautetaan lapselle heti tilanteen rauettua.

HE 149/2025 vp sääntelyssä henkilöntarkastuksen (66 §) osalta pitäydtytty nykyisessä ”perusteltu syy epäillä” kynnyksessä johtuen rajoitustoimenpiteen luonteesta lapseen kajoavana toimenpiteenä. Säännös on ollut aikanaan perustuslakivaliokunnan arvioitavana osana lastensuojelulain rajoituksia koskevaa 11 luvun sääntelyä (mm. PeVL 5/2006 vp).

Hallitusneuvos Tiina Muinonen
Neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala

Lakialoitteessa ehdotetaan, että laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön päätettävissä olevan lapsen liikkumisvapauden rajoittamisen lastensuojelulaitoksessa enimmäisaika pidennettäisiin nykyisestä 7 vuorokaudesta 30 vuorokauteen. Tätä muutosta ei ole katsottu perustelluksi PL 124 johtuvista syistä. Lastensuojelua koskevan rajoitustoimivallan antamista yksityiselle toimijalle on käsitelty muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 5/2006 vp. Tuolloin perustuslakivaliokunta katsoi, että julkisen vallan käyttöä sisältäviin rajoitustoimenpiteisiin, jotka sinänsä mahdollistavat varsin voimakkaan puuttumisen yksilön perusoikeuksiin, voi olla lapsen edun kannalta välttämätöntä turvautua siitä riippumatta, onko lapsi yksityisessä vai julkisessa laitoksessa. Valiokunnan mielestä ehdotusten valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa oli otettava huomioon sääntelyn lastensuojeluun liittyvät erityispiirteet. Lisäksi kun otettiin huomioon, että päätökset pisimmälle menevistä rajoitustoimenpiteistä on osoitettu viranomaiselle, ei sääntelyssä valiokunnan mielestä ollut tällaisessa erityisessä asiayhteydessä kysymys merkittävän julkisen vallan käytön antamisesta muulle kuin viranomaiselle perustuslain 124 §:ssä tarkoitettussa mielessä. Kun sääntely lisäksi huomioi asianmukaisesti perustuslain 124 §:n säännöksen perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimuksista, ei se muodostunut myöskään tarkkuuden tai täsmällisyyden taikka oikeusturvan näkökulmasta ongelmalliseksi. Yksityisen laitoksen henkilöstö on säännösten perusteella myös rikosoikeudellisessa virkavastuussa, ja laitoksessa tehtyyn päätökseen rajoitustoimenpiteistä on säädetty muutoksenhakuoikeus. Lisäksi on säännökset muista oikeusturvan kannalta tärkeistä seikoista, kuten toimenpiteiden kirjaamisesta.

Lisäksi aloitteessa esitetään, että yhtä jaksoisesti rajoittaminen saisi jatkua enintään 90 vuorokautta nykyisen 30 vuorokauden sijaan. Muutosta ei olla ehdotettu. Ainoastaan ehdotettavassa uudessa kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa sekä erityisen huolenpidon jaksolla (ehdotettu pidennystä) liikkumisvapautta olisi mahdollista rajoittaa pidempään. Nämä ovat perusteltuja huomioon ottaen palvelujen luonne.

Toimenpidealoitteessa TPA 2/2025 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin virallisten kansallisten älypuhelinien ja muiden digilaitteiden käyttöä koskevien suositusten luomiseksi sekä älypuhelinien ja muiden digilaitteiden käytön rajoittamiseksi sijaishuollossa. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä Opetushallitus ovat vastikään julkaisseet digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön kansalliset suositukset 0–13-vuotiaille (saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202601215329>), joita voidaan soveltaa myös lastensuojelun sijaishuollossa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan työ jatkuu vuonna 2026, jolloin valmistellaan suosituksia noin 13–18-vuotiaille nuorille (tieto haettu 1.4.2026: <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/lasten-ja-nuorten-digitaalinen-hyvinvointi-ja-turvallisuus>).

Toimenpidealoitteessa TPA 9/2025 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hatkanuorten etsimisen ja palauttamisen tehostamiseksi laajentamalla lastensuojelulaitosten henkilöstön kiinniottaoikeuksia, myöntämällä vartijoille oikeus tarkastaa henkilöllisyys sekä poliisille hatkanuorten kiinniottaoikeus ja hatkanuoria koskeva erikoisryhmä. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että eduskunnassa käsiteltävänä olevassa HE 149/2025 vp on ehdotuksia lastensuojelun laitoshenkilöstön ja sosiaalihuollon viranhaltijan toimivaltuuksien osalta lapsen kiinniottotilanteisiin liittyen. Lisäksi esitys sisältää ehdotuksen poliisin virka-avusta hatkatilanteissa. Vartijoita koskevia toimenpidealoitteessa kuvattuja ehdotuksia ei ole esitetty, koska vartijat eivät hoida lastensuojelun tehtävää eivätkä he ole lastensuojelulaitoksen henkilökuntaa. Näin heille ulkopuolisina toimijoina ei ole pidetty perusteltuna antaa lailla toimivaltuuksia hatkassa olevien lasten kiinniottoon liittyen. Yksityiset vartijat hoitavat sitä tehtävää, mikä heille kuuluu

Hallitusneuvos Tiina Muinonen
Neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) ja vartiointiyrityksen sekä toimeksiantajan välisen toimeksiantosopimuksen perusteella. Hatkanuoria koskevan erikoisryhmäehdotuksen osalta ministeriö toteaa, että HE149/2025 vp valmistelun yhteydessä arvioitiin, että toimivaltuuksien laajentaminen lastensuojelun laitoshenkilöstölle ja viranhaltijoille on tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto kuin hatkanuoriin erikoituneen ryhmän perustaminen.

Toimenpidealoitteessa TPA 17/2025 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin käyttövaroja koskevan 55 §:n muuttamiseksi siten, että käyttövaroja ei kerry maksettavaksi karkumatkalla olon ajalta. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa tältä osin, että ehdotukseen liittyy etenkin lyhyiden hatkojen osalta niin paljon hallinnollista työtä, että sääntely aiheuttaisi todennäköisesti sijaishuoltopaikoille ja hyvinvointialueille lisäkustannuksia.